

Tervisestatistika levipoliitika

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

TERVISESTATISTIKA LEVIPOLIITIKA

Sisukord

1. TERVISESTATISTIKA JA SELLE AVALDAMINE	2
1.1 Tervisestatistika valdkonnad ja andmeallikad	2
1.2 Tervisestatistika tooted ja teenused.....	2
1.3 Turustuspoliitika	4
1.4 Tellimustööd ja hinnapoliitika.....	5
2. TERVISESTATISTIKA LEVITAMISE ALUS JA PÕHIMÕTTED.....	5
2.1 Avaldamispõhimõtted	5
2.2 Statistika kvaliteedinõuded	6
2.3 Tervisestatistika tootmise ja levitamise aluseks olevad õigusaktid.....	7
3. TERVISESTATISTIKA TARBIJAD	8
4. TERVISESTATISTIKA LEVITAMINE	8
4.1 Avaldamisajad.....	8
4.2 Parandustest teavitamine	9
4.3 Andmekaitse	9
4.4 Andmeallikale viitamine ja autorikaitse	10
4.5 Andmete edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele.....	10
5. TAGASISIDE KOGUMINE	10

1. TERVISESTATISTIKA JA SELLE AVALDAMINE

Tervise Arengu Instituudi (TAI) tervisestatistika osakond on vastutav tervise- ja tervishoiuvaldkonna statistika tootja Eestis.

TAI tervisestatistika osakonna missioon on rahva tervis ja heaolu parema statistika ja informatsiooni kaudu.

TAI tervisestatistika osakond lähtub riikliku statistika seadusest ja toodab tervisestatistikat kui riiklikku statistikat. Riiklik statistika on avalik informatsioon ja seega demokraatliku ühiskonna infrastruktuuri osa.

Riiklik statistika:

- on toodetud ühiskonna huvides;
- on kõikidele võrdselt kättesaadav;
- on rahastatud riigieelarvest;
- on toodetud riikliku või Euroopa Liidu statistikaprogrammi raames;
- võimaldab selle tarbijatel teha vajalikke otsuseid;
- vastab rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteedinäitajatele.

Statistika tootmise kõrval moodustab olulise osa selle tarbijateni viimine ehk levitamine.

1.1 Tervisestatistika valdkonnad ja andmeallikad

Tervisestatistika hõlmab rahvastiku terviseseisundit ja tervisekäitumist, tervishoiuteenuste kasutamist ning tervishoiuressursse ja nende kasutamist. Samuti kuulub tervisestatistika alla surma põhjuste, sündide ja raseduskatkestuste statistika. Tervisestatistikal on ühisosa rahvastiku, sotsiaalse kaitse, hoolekande, töetervishoiu ja muude valdkondade statistikaga.

Tervisestatistika andmeallikateks on eri registrid ja andmebaasid, tervishoiustatistiline aruandlus ning tervise infosüsteem (e-tervis). Koostööd andmete kogumisel ja avaldamisel tehakse Tervise Arengu Instituudi sees eri osakondade vahel, teiste riigiasutuste, erialaseltside ja liitudega ning rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Lisaks Tervise Arengu Instituudi toodetavale statistikale levitame koostöölepingute alusel tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi (<http://www.tai.ee/tstua>) kaudu ka teiste tervisega seotud andmeid koguvate asutuste statistikat. Teiste asutuste andmetele TAI tervisestatistika osakond täiendavaid töötusi ei tee.

1.2 Tervisestatistika tooted ja teenused

Riiklik statistika on toode, mis valmib riiklike statistiliste vaatluste ehk statistikatööde käigus kogutud andmete põhjal andmetöötlusprotsessi tulemusena. Teenuse mõistet kasutatakse toote kõrval juhul, kui üksiktarbija saab kaasa rääkida statistika väljundi valmimisel ning tulem tekib ja jõuab tarbijani Tervise Arengu Instituudi töötajate sooritatud andmetöötluse tagajärjel (tellimustöö). Teenust tellides jõuab tarbijani toode ehk statistika.

Toodet vahendatakse infokandjal (PDF-, HTML- või Exceli fail) eri turustuskanalite (nt tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas, veebileht, trükis) kaudu.

Tervisestatistika osakond pakub tarbijatele eri tervisestatistika tooteid ja teenuseid:

- regulaarne statistika avaldamine tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasis (andmetabelid)
- joonised ja graafikud
- pressiteated
- analüüsid
- väljaanded (trükised ja e-väljaanded)
- tervisestatistikaga seotud teabenõuetele vastamine
- andmeesitajate nõustamine (andmeedastuskanali A-veeb kasutajatugi)
- andmesubjektile tema andmetega tutvumise võimaldamine
- tellimustööd (täiendavad töötused meie kogutavate andmete põhjal)

Andmetabel on riikliku statistika kõige esmasem väljund, mis jõuab tarbijateni eri infokandjate ja turustuskanalite kaudu. Andmetabeli juurde kuuluvad metaandmed ja graafiline materjal loetakse samuti tooteks. Kuna viimast kahte tarbijatele eraldi ei pakuta, siis pole neid toodete nimekirjas välja toodud.

Pressiteade on äsja valminud riiklikust statistikast valitud, uudise kaaluga lühiinfo, mis teavitab avalikkust teatud tervisestatistika valdkonna värskete andmete valmimisest ja kättesaadavusest. Pressiteated avaldatakse TAI veebilehe ja terviseinfo.ee avalehel, TAI Facebooki lehel ning saadetakse ajakirjanikele e-postiga. Ülejäänud tarbijatel on võimalik tellida TAI veebilehe RSS-uudisvoog – pressiteate ilmunisel saab tellija e-postiga vastava teate.

Analüüsid ja väljaanded avaldatakse trükise või e-väljaandena. Sihtrühmade vajadustest tulenevalt on enamik väljaandeid kakskeelsed, s.o eesti ja inglise keeles. Teistes keeltes väljaandeid tehakse eritellimusena. Kõigile trükisena väljaantavatele tervisestatistika väljaannetele antakse identifitseerimistunnus ISBN – raamatu rahvusvaheline standardnumber (*International Standard Book Number*).

Teabenõue on taotlus avaldatud või dokumenteeritud teabe kohta selgituste saamiseks ja soovitud info asukoha teada saamiseks tehtav päring. See täidetakse eesti või inglise keeles. Teabenõue võimaldab saada teavet tervisestatistika kohta, mille kogumise ja avaldamise eest tervisestatistika osakond vastutab. Samuti nõustatakse tarbijaid mujal avaldatud tervisestatistikaga seotud info leidmisel. Teabenõue, milles soovitakse ühe asutuse kohta käivat statistikat, tuleb esitada koos vastava asutuse ametliku kirjaliku nõusolekuga andmete väljastamiseks. Vastasel juhul teabenõuet ei täideta.

Teabenõudele vastatakse üldjuhul viie tööpäeva jooksul alates teabenõude registreerimisele järgnevast tööpäevast. Kui ilmneb, et teabenõude täitmine nõuab uuringu läbiviimist, uue meetodika juurutamist, andmete lisatöötlust, analüüsi tegemist või muid lisaressursse, siis on tegu tellimustööga, mis on tasuline ning mille tellimise reeglid on kirjeldatud punktis 1.4. Sellisel juhul informeeritakse teabenõude esitajat teenuse maksumusest.

Kui teabenõuet ei ole võimalik täita, siis teavitame sellest viie tööpäeva jooksul teabenõude täpsustamiseks. Teabenõuet saab esitada [TAI veebilehel](#) (tegevused → tervisestatistika → teabenõue). Küsimuste tekkimisel vastab tervisestatistika osakonna juhataja.

Tasulised tellimustööd, mille täitmine nõuab uuringu läbiviimist, uue meetodika juurutamist, andmete lisatöötlust või analüüsi tegemist, on kirjeldatud punkti 1.4 all.

Andmeesitajate nõustamine. Andmeesitajad saavad aruannete täitmisega seotud küsimuste ja probleemide korral nõustamisele pöörduda tervisestatistika osakonna statistikute poole. Vajadusel annavad täiendavat konsultatsiooni valdkonna analüütikud. Elektroonilise andmeedastuskeskkonna A-Veeb kasutamisel nõustamist teostavad osakonna statistikud, aga ka analüütikud. Osakonna statistikute ja analüütikute kontaktid on toodud [andmeesitamise veebikeskkonnas](#).

Andmesubjektile tema andmetega tutvumise võimaldamine. Andmeesitajal on õigus tutvuda Tervise Arengu Instituudi poolt tema kohta kogutud andmetega. Selles lähtume riikliku statistika seadusest (§ 28 lg 6) ja isikuandmete kaitse seadusest (§ 19). Oma andmetega tutvumiseks esitab asutuse esindusõiguslik isik taotluse nõuetekohaste andmetega, mille loetelu on kirjeldatud [TAI veebilehel](#) (tegevused → tervisestatistika → teabenõue → enda andmetega tutvumine). Taotlus tuleb esitada (digi)allkirjastatuna e-posti aadressil tai@tai.ee või posti teel allkirjastatult aadressile Hiiu 42, 11619 Tallinn. Taotlus täidetakse viie tööpäeva jooksul.

Kui taotlust ei ole võimalik selles esitatud info puudulikkuse tõttu täita, võtame viie tööpäeva jooksul taotluse esitajaga andmete täpsustamiseks ühendust. Menetluse tähtaegu arvestatakse taotluse registreerimisele järgnevalt tööpäevast. Andmesubjekt saab enda kohta käivate andmete koopia kätte e-posti teel kontaktisiku ID-kaardi avaliku sertifikaadiga krüpteerituna.

1.3 Turustuspoliitika

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakond turustab oma tooteid ja teenuseid järgnevate turustuskanalite kaudu:

- e-post
- tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas
- TAI veebileht (ja uudiste RSS-uudisvoog)
- teabepäevad, koolitused, konverentsid
- sotsiaalmeedia (Twitter, Facebook)

E-postiga tehtavate masspostituste funktsioon on pressiteadete edastamine, kontakteerumine sihtrühmadega ning toote tutvustuse edastamine.

Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi eesmärk on teha tervisestatistika Internetis kättesaadavaks ja koondada valdkonna statistika ühtsesse andmekogusse, kust andmekasutajatel oleks seda lihtne leida ja kasutada. Andmebaas on avalik ja selle kasutamine on tasuta. Peale värske statistilise info sisaldab andmebaas varasemate perioodide andmeid nii kaugele, kui ajas on võimalik tagasi minna, ning andmebaasi täiendatakse regulaarselt. Andmebaasist on olemas ka ingliskeelne versioon.

Andmebaasi täiendamine uute või seni avaldamata andmetega kooskõlastatakse andmebaasi töörühmaga, kelle kutsub kokku töörühma juht ning mille koosseis on määratud Tervise Arengu Instituudi direktori käskkirjaga 18.12.2012 nr 1-4/93 „Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi töörühma liikmete määramine.“ Töörühma tööd reguleerib Tervise Arengu Instituudi direktori käskiri 14.01.2013 nr 1-4/89 „Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi töörühma kodukord“. Tingimused andmebaasi lisatavatele andmetele ning nende lisamise kord on määratud Tervise Arengu Instituudi direktori käskkirjaga 14.01.2013 nr 1-4/87 „Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi uute andmekoosseisude lisamise kord“ (kättesaadav [TAI veebilehel](#)).

TAI veebilehe (www.tai.ee) eesmärk on teavitada avalikkust tervisestatistika olemasolust ja kättesaadavusest ning pakkuda elektroonilisi tooteid ja teenuseid laiale kasutajaskonnale. Veebileht on eesti ja inglise keeles. Peale TAI kogutava statistika sisaldab veebileht viiteid teiste terviseiga seotud statistikat tootvate asutuste veebilehtedele ning rahvusvahelistele andmebaasidele.

Teabepäevad, koolitused, konverentsid. Tervisestatistika tooteid tutvustatakse TAI ja teiste koostööpartnerite korraldatud teabepäevadel, koolitustel ja konverentsidel, kus osalevad potentsiaalsed tervisestatistika tarbijad.

Sotsiaalmeedias (Facebook, Twitter) teavitatakse avaldatud tervisestatistika toodetest toote avaldamise päeval. Enamasti lisatakse andmete avaldamistele ka lühike tutvustav sisuülevaade.

1.4 Tellimustööd ja hinnapoliitika

Riikliku statistikat käsitletakse avaliku kaubana, mis on tasuta kättesaadav. Tasu võetakse tellitud lisatöötluste (tellimustöö) eest, mis katab kulutused väljaspool tööplaani ja eelarvet tehtud tööle. Teenuste müük ei anna kasumit.

Tasuline tellimustöö on taotlus TAI avalikus andmebaasis, pressiteadetes või statistikaväljaannetes avaldatust detailsema info saamiseks või kui töö täitmine nõuab uuringu läbiviimist, uue meetodika juurutamist, andmete lisatöötlust või analüüsi tegemist. Andmed saadakse üldjuhul algandmebaasides sisalduva info töötlemisel. Tellimustööna käsitletakse ka avaldatud statistika komplekteerimist tellija soovil, kui selleks kulub aega tund või rohkem. Tellimustööde korral teostatakse andmete süstematiseeritud esitus tarbija soovidest lähtuvalt.

Tellimustööna andmekogumisse uute tervisestatistiliste näitajate lisamine käib statistikatööde nimekirja kaudu. Statistikatööde loetelu kinnitatakse järgmise 5-aastase perioodi kohta; soovitatav on ettepanekud teha aegsasti. Detailsemat statistikat saab tellida kõigi tervisestatistika valdkondade kohta.

Tervisestatistikatööde raames tehtud tellimustööde hinnad ei sisalda juba avaldatud statistika saamiseks tehtud kulutusi. Hind sõltub andmete detailsemale töötlemisele kulutatud ajast ning arvestust peetakse töötunni maksumuse järgi. Tellimustöö täidetakse eesti või inglise keeles ja edastatakse tellijale elektroonselt.

Tellimustöö täitmise tähtaeg. Pärast tellimustöö saamist ja pärast tellimustöö sisu täpsustamist edastab TAI tellijale arve. Tellimustöö täidetakse üldjuhul kümne tööpäeva jooksul alates tasu laekumisest. Juhul kui tellimust pole võimalik täita kümne tööpäeva jooksul, teavitatakse sellest tellijat. Tellimustööd ei võeta vastu kliendilt, kes ei ole tasunud arvet eelmise tellimustöö eest.

Tellimustöö tellimine. Tellimustööd on võimalik tellida teabenõude vormi kaudu [TAI veebilehel](#) (tegevused → tervisestatistika → teabenõue). Küsimuste tekkimisel vastab tervisestatistika osakonna juhataja.

Tellimustööde kohta kaebuste ja ettepanekute edastamine. Kirjalikult esitatud kaebused ja ettepanekud tellimustööde kohta registreeritakse TAI dokumendihaldussüsteemis. Lihtsamad kaebused lahendatakse esimesel võimalusel, keerulisemate kaebuste puhul antakse teada, millal on võimalik kaebusele reageerida. Kaebuste lahendamise eest vastutab TAI tervisestatistika osakonna juhataja. Kirja ja e-postiga esitatud kaebustele vastab TAI kirjalikult. Kaebustele vastatakse kümne tööpäeva jooksul alates kaebuse registreerimise päevast. Kui kaebusele vastamiseks on vaja koguda lisainfot, võib tähtaega pikendada 30 päevani. Ettepanekuid ja kaebusi saab esitada tervisestatistika osakonna juhataja e-posti aadressil.

2. TERVISESTATISTIKA LEVITAMISE ALUS JA PÕHIMÕTTED

Statistika levitamine hõlmab statistika avaldamist ehk statistika avalikkusele kättesaadavaks tegemist, statistika edastamist ning turustuslike tegevuste kaasamist statistikat tarbijale vahendades.

2.1 Avaldamispõhimõtted

Riikliku statistika avaldamisel ja levitamisel peetakse kinni järgmistest põhimõtetest:

1. Kõikidele tarbijatele peab olema tagatud **võrdne ligipääs** tervisestatistikale. See tähendab statistika avaldamisaegade etteteatamist ja tähtaegade järgimist – üheleegi tarbijakategoriale (sh Eurostat, riigiasutused ja meedia) ei võimaldata statistikale juurdepääsu enne avaldamise tähtaega.

2. Tervisestatistika **esmaavaldamine** toimub [TAI avalikus tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasis](#), kus avaldatakse arvandmeid. Juhul kui antakse välja ka pressiteade, siis ilmub see samal ajal andmete esmaavaldamisega andmebaasis. Statistika väljannetes vahendatav teave avalikustatakse üldjuhul hiljem.
3. Tervisestatistika levitamine on **erapooletu ja läbipaistev**: see tähendab, et statistikale ei lisata poliitilisi ega riigiasutuste kommentaare.
4. Tervisestatistika on **avalik kaup**, mille tootmist rahastatakse riigieelarvest. Seega on see tarbijale tasuta. Statistikatoodete tarbija katab ainult tootmisele järgnevat statistika levitamisega seotud otsesed kulud (trükkimine, postitamine).
5. Tervisestatistika **ekslüüsi tõlgenduse või väärkasutuse korral** avaldatakse vastulause või kommentaar.
6. Avalikkusele enim huvipakkuva statistika valmimisega seoses avaldatakse **pressiteateid**. Pressiteadetes ja väljannetes kasutatakse TAI avaliku andmebaasi andmeid. Nii tagatakse, et eri kanaleid mööda jõuavad tarbijani identsed andmed. Kui meie avaldatud andmed erinevad teiste avalike allikate avaldatud andmetest, on alati lisatud selgitus, millest erinevused tulenevad.
7. Tervisestatistika avaldamisel tagatakse **konfidentsiaalsus** ja andmete töötlemisel **andmekaitse** vastavalt kehtivatele seadustele. Info, mis on juba avalik, ei muutu konfidentsiaalseks, kui seda kasutatakse statistilistel eesmärkidel. Sellise teabe levitamine ei riku statistika konfidentsiaalsuse nõuet.
8. Avaldatav tervisestatistika on varustatud **metaandmetega** ja üheselt mõistetavate selgitustega, et vältida ekslikku tõlgendamist ja väärkasutust. Minimaalne komplekt metaandmeid, mis on vajalik statistika korrektseks interpreteerimiseks ja mida TAI tervisestatistika osakond avaldab, on järgmised:
 - a) tabeli pealkiri, mis sõltuvalt teemast sisaldab enamasti uuritud nähtust ja esitatud lõikeid (nt vanuserühmad, geograafilised määratlused, vaatlusühik jm);
 - b) ridade ja veergude pealkirjad tabelites;
 - c) mõõtühikud;
 - d) aja/perioodi määratlus;
 - e) piirkondlikud üksused;
 - f) võrreldavus ajas (sh katkestused aegridades, puuduvad andmed);
 - g) allmärgused, mis viitavad spetsiaalsetele soovitudele;
 - h) informatsioon andmeallika kohta (andmeallika tüüp, andmekogumise eripärad);
 - i) informatsioon statistika kasutamispääsude kohta;
 - j) viimase uuenduse kuupäev;
 - k) andmete tõlgendamiseks vajalike mõistete seletused;
 - l) kasutatud klassifikaatorid.

2.2 Statistika kvaliteedinõuded

Tervise Arengu Instituudi töö tervisestatistika kogumisel, analüüsimisel ja avaldamisel on kooskõlas rahvusvaheliste meetoditega ning vastab erapooletuse, usaldusvärsuse, asjakohasuse, tasuvuse, konfidentsiaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtetele.

Riiklik statistika eristub ülejäänud statistikast selle poolest, et sellele esitatakse rahvusvaheliselt kokku lepitud kvaliteedinõuded, mida järgivad riikliku statistika tootjad kõikides riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides. Seetõttu lähtuvad kõik riikliku statistika tooted ja teenused järgmistest kvaliteedinõuetest:

- erapooletus,
- usaldusvärsus,

- asjakohasus,
- tasuvus,
- konfidentsiaalsus,
- läbipaistvus.

Erapooletus on statistika tootmise objektiivne ja sõltumatu viis, mis on vaba poliitiliste või muude huvigruppide igasugusest survest – eriti mis puudutab tehniliste võtete, definitsioonide ja meetodika valikut seatud eesmärkide saavutamiseks. Sellega on seotud ka statistika minimaalse ooteajaga kättesaadavus kõikidele tarbijatele.

Usaldusväärsus on statistika omadus võimalikult tõetruult kajastada tegelikkust, mida statistika peab vastavalt oma eesmärgile esindama. See tähendab ka seda, et allikate, meetodite ja protseduuri valikul kasutatakse teaduslikke kriteeriume. Igasugune hõlmatust, meetodikat, protseduuri ja allikaid käsitlev teave tõstab andmete usaldusväärst.

Asjakohasus tähendab, et statistika tootmine lähtub selgelt määratletud eesmärkidest ja vajalikkusest tarbijatele. Tarbija vajadused määravad kindlaks statistika valdkonnad, ajakohasuse ja ulatuse – kusjuures alati peetakse sammu uute demograafiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnavalaste arengusuundadega. Andmeid kogutakse ainult nii palju, kui on vaja soovitatavate tulemuste saavutamiseks. Tuleb loobuda sellise statistika tootmisest, mis ei paku eesmärkide seisukohalt enam huvi.

Tasuvus tähendab kõikide kättesaadavate ressursside optimaalset ärakasutamist ja andmeesitajatele langeva koormuse minimaalseks muutmist.

Konfidentsiaalsus tähendab statistilistel eesmärkidel kas otse või kaudselt administratiivsetest või muudest allikatest saadud, üksikuid statistilisi üksusi puudutavate andmete kaitset igasuguste konfidentsiaalsusõiguse rikkumiste eest. See tähendab saadud andmete mittestatistikaalase kasutamise ja ebaseadusliku avaldamise takistamist.

Läbipaistvus tähendab andmeesitajate õigust saada infot õigusliku aluse, andmekogumise eesmärkide ning rakendatavate kaitseabinõude kohta.

2.3 Tervisestatistika tootmise ja levitamise aluseks olevad õigusaktid

- Tervishoiustatistika kogumise ja avaldamise sätestab [tervishoiuteenuste korraldamise seadus](#).
- Tervisestatistika levipoliitika aluseks on [riikliku statistika seadus](#), [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EÜ\) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta](#) ja [Euroopa statistika tegevusjuhise](#).
- Statistika avaldamise ja levitamise põhimõtted tulenevad [riikliku statistika seadusest](#), [IMF Special Data Dissemination Standards \(SDDS\) juhendist](#) ja [Euroopa statistika tegevusjuhise](#) (*European Statistics Code of Practice*).
- Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) andmete avaldamise eristandard (SDDS), millest Eesti riik on lubanud kinni pidada, nõuab statistika avaldamisaegade etteteatamist vähemalt kolm kuud. Seetõttu avaldab TAI pressiteadete ja andmebaasi avaldamiskalendri juba 1. oktoobriks täpsete kuupäevadega järgmise aasta kohta. Niiviisi toimides püütakse ennetada poliitikasse sekkumise süüdistusi ja teavitada tarbijat, millal tal on võimalik statistikat kasutada, s.t aidata tal oma tööd planeerida. Samuti võimaldab avaldamisaegade etteteatamine garanteerida tarbijate võrdse kohtlemise, tagades neile samaaegse ligipääsu riiklikule statistikale.
- Statistika kui avaliku teabe avaldamist ja levitamist reguleerib kaudselt ka [avaliku teabe seadus](#).

- Kogutavate andmete struktuur ja sisu on sätestatud sotsiaalministri määrusega „[Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord](#)“.
- Andmekaitse osas lähtume [isikuandmete kaitse seadusest](#).

3. TERVISESTATISTIKA TARBIJAD

Tervisestatistika tarbijad on kõik juriidilised ja eraisikud, kes vajavad tervisestatistikat ametialaste otsuste langetamiseks või tunnevad huvi tervisestatistika vastu.

Statistika tarbimise aktiivsuse ja/või kliendisuhte olulisuse (statistika tootmisprotsessis osalemine, statistika viimine laia avalikkuseni, selle kasutamine ühiskonda mõjutavate otsuste tegemisel) alusel on tervisestatistika põhilised tarbijate segmendid:

- ministeeriumid, riigiasutused ja poliitikud
- kohalikud omavalitsused
- teadus- ja haridusasutused, raamatukogud
- meedia
- tervisevaldkonna erialaliidud, kutseühingud, MTÜ-d jms
- rahvusvahelised organisatsioonid - WHO, OECD
- Euroopa Liidu statistikaamet Eurostat ja teiste riikide statistikaorganisatsioonid
- Tervishoiuteenuse osutajad
- Kodanikud
- Uuringufirmad
- Ravimifirmad

4. TERVISESTATISTIKA LEVITAMINE

4.1 Avaldamisajad

Tervisestatistika avaldamisaegadest TAI avalikus andmebaasis teavitab avaldamiskalender, mis on kasutajatele kättesaadav [andmebaasi veebilehel](#).

Alates 01.01.2014 on andmed andmebaasis tarbijatele kättesaadavad avaldamiskalendris teatatud päeval kell 10.00. Olulistest andmete uuendustest teatatakse TAI veebilehel, andmebaasi veebilehel ning sotsiaalmeedias (TAI Facebooki leht, andmebaasi Twitteri leht).

Pressiteade avaldatakse väljakuulutatud päeval kell 10.00. Pressiteadetes edastatav info avaldatakse samaaegselt ka tervisestatistika andmebaasis. Kõigi väljaannete elektrooniline versioon tehakse väljaande ilmunispäeval kell 10.00 tasuta kättesaadavaks TAI veebilehel.

Kui avaldamisaegades toimub muudatus, siis kuvatakse veebilehel avaldamiskalendris muudetud aeg.

Oktoobri alguses (tavaliselt 01.10) tehakse avaldamiskalendris teatavaks järgmise aasta statistikatoodete avaldamisajad. Avaldamiskalendri kinnitab TAI direktor ja muudatused tervisestatistika osakonna juhataja.

Andmete uuendamisel lisatakse tabeli juurde uuendamise kuupäev. Andmete korrigeerimisel lisatakse info tabelialusesse märkusesse, kus on ära toodud muutuse sisu ja põhjused. Tabeli allmärkustes on nähtaval viimase aasta jooksul tehtud parandused.

4.2 Parandustest teavitamine

Andmetabelite parandamine. Andmetabelites tehtud parandustest teavitatakse andmebaasis tabeli allmärkustena. Paranduste kohta käivad märkused säilitatakse ühe aasta jooksul nende tegemisest.

Esialgseid andmeid avaldatakse vaid valdkondades, kus see on vajalik statistika ajakohasuse tagamiseks. Esialgsetele andmetele järgneb alati lõplike andmete avaldamine.

Andmebaasis esialgsete ja lõplike andmete avaldamist näidatakse avaldamiskalendris eraldi kuupäevadel. Esialgsete andmete korral on kalendris märged „esialgsed andmed“. Lõplike andmete avaldamisel kalendris märged puudub. Esialgsete andmete avaldamisel on tabeli juures märkus, nt „2010. aasta andmed on esialgsed“. Lõplikul avaldamisel esialgsete andmete märkus kustutatakse.

Esialgsetes andmetes parandusi ei tehta, välja arvatud juhul, kui vea puhul on reaalne võimalus, et laiem avalikkus tõlgendab statistikat valesti. Esialgsete andmed asendatakse lõplike andmetega avaldamiskalendris määratud kuupäeval.

Vajadusel tehakse lõplikes andmetes parandusi avaldamishetkest viie aasta jooksul, v.a ümberarvutused seoses andmete revisjoniga, meetodika uuendamisega jne.

Pressiteadete parandamine. Pressiteates vigade ilmnemisel saadab TAI välja õienduse, kus juhitakse tähelepanu sellele, millises tekstilõigus või tabelis oli viga, koos palvega lugeda õigeks saadetud uued andmed. Veebilehe avalehel avaldatakse teade, mis kuupäeval on pressiteadet parandatud.

Väljaannete ja trükiste parandamine. Vigu korrigeeritakse vaid andmebaasis ja elektroonilistes väljaannetes, trükiste puhul andmeid ei parandata. Sõltuvalt vea olulisusest trükises võidakse siiski avalikkust veast informeerida TAI veebilehe kaudu. Väljaande kirjelduse lehele lisatakse info „korrigeeritud pp.kk.aaaa“. Andmebaasi puhul lisatakse tabeli alla märkus „Andmeid parandati pp.kk.aaaa“.

Kui tervisestatistilisi andmeid tõlgendatakse valesti, siis TAI tervisestatistika osakond juhib avalikkuse tähelepanu väärtõlgendusele.

Andmete kasutamisel ja edasisel töötlemisel tekkinud vigade eest vastutab andmekasutaja.

4.3 Andmekaitse

Statistika avaldamisel tagatakse konfidentsiaalsus, st andmeid avaldatakse või edastatakse andmesubjekti identifitseerimist võimaldavate tunnusteta, vähemalt kolme andmesubjekti koondandmetena (kusjuures ühegi isiku andmete osatähtsus koondandmetes ei ole suurem kui 90%), välja arvatud maakondlikud andmed. Andmesubjekti kirjalikul nõusolekul avaldatakse ka andmesubjekti andmeid, nt haiglavõrgu arengukava haiglate andmetest avaldame andmebaasis kokkulepitud indikaatorid iga haigla kohta.

Uuringute andmete avaldamisel lähtutakse põhimõttest, et standardvea suurus ei tohi ületada 25% näitaja väärtusest. Uuringu andmed kaalutakse üldkogumile.

Andmekaitse tellimustööde korral. E-tervise kaudu kogutavate kaudselt tuvastatavaid isikuandmeid sisaldavate andmete kasutamiseks tuleb taotlusega pöörduda Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee ning E-tervise SA poole. Kui kaudselt tuvastatavaid isikuandmeid sisaldavad andmed vajavad TAI tervisestatistika osakonna analüütikute poolset lisatöötlust, tuleb

vastav teabenõue või tellimustöö taotlus TAI-le esitada koos Eetikakomitee ja E-tervise SA nõusolekuga. Kui tellimustöö ei hõlma kaudselt tuvastatavaid isikuandmeid, pole Eetikakomitee ja E-tervise SA nõusolekut tarvis taotleda.

4.4 Andmeallikale viitamine ja autorikaitse

Kõik TAI tervisestatistika tooted on autorikaitse objekt ja neid kaitseb autoriõiguse seadus. Kuigi autorile rakenduvad kõik õigused teose loomise hetkest ning autoriõigusest eraldi teavitada ei ole vaja, on kõikides tervisestatistika väljaannetes tekst „Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata algallikale”. Väljaanded on tähistatud TAI logoga.

Tarbija võib statistikaväljaannetest teha oma tarbeks koopiaid, kuid ei tohi neid kasutada ärilise kasu saamise eesmärgil. Mis tahes TAI andmete avalikul kasutamisel tuleb viidata TAI-le.

TAI avalikus andmebaasis avaldatud andmetele viitamine. Soovitav on TAI andmebaasis avaldatud andmetabelite puhul viidata kõigepealt andmete algallikale (nt surma põhjuste register) ning seejärel andmete avaldamise kanalile ning andmete kasutamise kuupäevale (Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas, tabel SD21, 31.12.2013 seisuga). Kui viidatakse TAI koosseisu kuuluva registri või TAI läbiviidava uuringu andmetele, tuleb viidata nii TAI-le kui ka täpsemale allikale (nt täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring, uuringu aasta, Tervise Arengu Instituut).

Kui TAI kasutab teiste poolt kogutud andmeid, siis toimub väljundis (väljaanne, andmebaas jms) andmeallikale viitamine järgmiselt:

- Andmebaasis viidatakse andmeallikale iga tabeli all ning mõistete ja metoodika osas.
- Väljaannetes ei panda viidet andmeallikale tabeli, joonise või teemakaardi juurde juhul, kui on tegemist TAI kogutud statistikaga. Allikale on sel juhul viidatud metoodika osas või on väljaandele lisatud allikate loetelu. Kui on kasutatud teist andmeallikat, viidatakse sellele vastava tabeli, joonise või teemakaardi all. Kui joonis on tehtud nii võõrallika (nt Eurostat) kui ka TAI andmetel, lisatakse viide ka TAI-le.

4.5 Andmete edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele

TAI tervisestatistika osakond edastab regulaarselt tervise- ja tervishoiustatistilisi andmeid rahvusvahelistele organisatsioonidele:

- Eurostati andmebaasi
- WHO *Health for All* andmebaasi
- OECD andmebaasi

TAI veebilehel on olemas [viited nendele andmebaasidele](#).

Eurostatile edastatakse andmed (Euroopa statistika määruse artikkel 21 lk 172) spetsiaalse kaitstud konfidentsiaalsete andmete edastamise kanali (EDAMIS) kaudu.

5. TAGASISIDE KOGUMINE

Tervisestatistika tooted ja teenused peavad vastama tarbijate vajadustele, mis võivad ajas muutuda. Seetõttu tuleb neid pidevalt jälgida ning vajadusel statistikatooteid ja -teenuseid arendada.

Tarbija vajaduste jälgimisega tegeleb TAI regulaarselt. Suurem osa infost statistikavajaduste kohta saadakse koostöös põhitarbijatega ning samuti kooskõlastatakse statistikatarbijatega statistikatööd. Tagasisidet kogutakse ka tarbija- ja andmeesitajakoolitustel. Iga kolme aasta järel viiakse läbi tervisestatistika kasutajauuring. Iga-aastaselt jälgitakse tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi kasutamist ning kogutakse tagasisidet läbi andmebaasi veebilehel oleva tagasisidevormi.

Seda, milliseid statistikatooteid ja -teenuseid statistikatöö käigus kogutud andmete põhjal on otstarbekas koostada, otsustatakse, lähtudes vastava toote või teenuse aktuaalsusest sihtrühma jaoks ja tarbija eelistustest, s.t millisel kujul ja millist statistikat soovitakse kasutada, samuti teiste riikide parimast praktikast.

Statistikatoodete ja -teenuste tootmine lõpetatakse, kui käsitletava valdkonna järgi pole enam nõudlust või andmed antud teema kohta pole enam kättesaadavad.

Märkus: TAI tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas loodi Euroopa Sotsiaalfondi programmide „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2008–2009“ ja „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2010–2011“ raames.

Koostatud: 24.10.2014

Uuendatud:

Kinnitatud:

Tervisestatistilised andmed ja informatsioon:

Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas

<http://www.tai.ee/tstua>

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna veebileht

<http://www.tai.ee/tegevused/tervisestatistika>

Andmepäring Tervise Arengu Instituudile

tai@tai.ee

Statistikaameti andmebaas

<http://www.stat.ee/>

Euroopa Liidu statistika

<http://ec.europa.eu/eurostat>

Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) Euroopa esinduse tervise andmebaas

<http://data.euro.who.int/hfad/>

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) andmebaas

http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=HEALTH_STAT

